

гуманитаріїв, для кросдисциплінарної комунікації діалогу та синтезу науки та мистецтва, діалогу науки та релігії, Сходу та Заходу.

Синергетика може забезпечити нову методологію розуміння шляхів еволюції систем, причин еволюційних криз, загроз катастроф, надійність прогнозів та принципів границь передбачуваності в екології, економіці, соціології, геополітиці.

Отже, будучи міждисциплінарною за своїм характером, синергетика дозволяє розробити деякі нові підходи до навчання. Природознавча освіта гуманітаризується, а гуманітарна стає "немодною" без нових природознавчих, нелінійних математичних методів дослідження. Нові інформаційні технології стають необхідними в освіті.

Методологія нелінійного синтезу, що ґрунтується на наукових принципах еволюції і коеволюції складних структур світу, може лягти в основу проектування різних шляхів людства в майбутнє. Завдяки синергетиці ми отримуємо філософію надії.

АРІСТОТЕЛЬ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ФІЛОСОФІЇ

Доп. – Рибалка В., студ. гр. МТ-41.
Наук. кер. – викл. Опанасюк В. В.

Кожний твір Арістотеля – „Метафізика”, „Етика”, „Фізика”, „Політика” та інші – починається з викладу й критичного розбору теорій, уже створених його попередниками. Ретельно відбираючи та підсумовуючи позитивне знання, схильне до попереднього філософського розвитку, Арістотель прийшов до висновку, що філософія не є продукт одноосібної індивідуальної творчості, а підсумок роботи цілих поколінь мислителів.

Мета нашого дослідження – проаналізувати найсуттєвіші аспекти філософської спадщини Арістотеля та визначити його вплив на розвиток світової філософської думки.

Узагальнюючи досвід попереднього розвитку науки, Арістотель намагався побудувати єдину систему наук, яка включає в себе всі відомі в ті часи галузі знання.

Науки Арістотель поділяє на три групи: перша – теоретичні науки, тобто ті, що ведуть пошук знання не заради нього самого, – метафізика, фізика, математика, психологія; друга – практичні науки, що добиваються знання заради морального вдосконалення, – етика і політика; третя – науки продуктивні(творчі), мета яких – знання заради творчості, – риторика й поетика. Найбільш значущим і цінним є, за Арістотелем, науки теоретичні, серед яких чільне місце належить філософській метафізиці.

„Хоч Платон та істина мені дорогі, однак священний обов'язок наказує віддати перевагу істині”, – говорить Арістотель.

Арістотель не погоджується з платонівським припущенням про ідеї як самостійне буття, що не залежить від існування чуттєвих речей. Аргументує Арістотель тим, що, поперше, ідеї Платона – прості копії, двійники чуттєвих речей і не відрізняються від них за змістом. Вводячи ідеї, Платон тільки подвоює світ існуючих уже речей. У змісті ідей немає нічого такого, чим би вони відрізнялися від відповідних їм чуттєвих речей. Так, ідея людини нічим не відрізняється від сукупності загальних ознак, що належить окремій людині. По-друге, Платон настільки віддалив світ ідей від світу речей, що втрачаються підстави для будь-яких відносин між ними. По-третє, на думку Арістотеля, Платон допускається суперечності, коли розглядає взаємовідносини між самими ідеями подібно до загального та окремого, і водночас ідеї виступають у нього як суть буття речей. Проте одна й та ж ідея не може бути водночас субстанцією і несубстанцією. Арістотель наводить так званий аргумент третьої людини. Окрім чуттєвої людини і крім ідеї людини (другої людини), необхідно припустити існування ще однієї (яка підноситься над нею) ідеї людини. Ця ідея охоплює спільне між першою ідеєю і чуттєвою людиною і є третьою людиною. По-четверте, відокремивши ідею, віднісши її до світу

вічних сутностей, що відрізняється від змінюваного світу речей, Платон позбавив себе, з погляду Арістотеля, можливості пояснити факти народження, загибелі й руху. Підсумовуючи, Арістотель робить висновок, що Платон заплутався із своєю теорією ідей, бо відокремив загальне від одиничного та протиставив їх один одному.

Онтологія, за Арістотелем, покликана досліджувати перші причини, або вищі початки. Їх чотири: по-перше, причина матеріальна, тобто матеріал, речовина, із чого виготовляється та чи інша річ, наприклад, срібна чаша; по-друге, причина формальна – форма, образ, що набирає матеріал; по-третє, фінальна – мета, наприклад жертвування, що визначає форму та матеріал потрібної для нього чаші; четверте, причина дієва, що створює своєю дією результат, готову реальну чашу, тобто збірник. Причина матеріальна і причина формальна є форма (суть) і матерія, що утворюють усі речі. Причина фінальна є, безсумнівно, основною, оскільки надає речі закінченості, визначеності, якості. Завдяки „вбираючій розбірливості” майстра, який об'єднує причини, срібна чаша стає остаточно довершеною.

Отже, незважаючи на непослідовність класифікації наук, зробленої Арістотелем, здійснений ним синтез знання грандіозний. У грецькій науці вперше зустрічається настільки всеоб'ємна і плідна спроба створити єдину систему наук.

Ототожнивши річ та ідею, Арістотель справедливо вважав, що ми можемо здобувати певні знання про реальність, оперуючи лише ідеями і не звертаючись до речей, що сприяла розвитку раціонального мислення.

Наукова діяльність Арістотеля охопила всі галузі античного знання. Його праці – найважливіше джерело наших знань в давньогрецькій філософії. Арістотель зміг охопити й узагальнити величезний пізнавальний матеріал, накопичений у розвитку античної науки і філософії. Сміливість і глибина питань, жива, творча, пошукова думка зробили його одним із найвизначніших мислителів, яких знає історія філософії.